

Morgenbladets kronikk 27. mars 1952

Siste møte Quisling—Hitler

Av overlæge Johan Scharffenberg

LØRDAG 5. MAI 1945 landet en fallskjermavdeling av den amerikanske 101. Airborne Division i Berchtesgaden.

Et medlem av dens etterrettingsvesen, *George Allen*, innrettet sitt kontor i hotell Bellevue og fikk der 7. mai i oppdrag å eksaminere to tyskere som mente å kunne gi nyttige opplysninger. Den ene hadde vært stenograf ved Hitlers militærkonferanser. Gjennom ham kom Allen i forbindelse med flere andre stenografer og fikk vite at en mengde referater var blitt sendt fra Berlin til Berchtesgaden i midten av april da det var under overveielse at Hitler og regjeringen skulle flytte dit for en siste motstand.

Ved sammenbruddet hadde SS-troppene brent dette materiale ved landsbyen Hintersee. Ledsaget av tre av de tyske stenografer oppdaget Allen brannstedet og fant i en stor grop ved å lete i asken mange papirer som hadde unngått ødeleggelsen, omtrent 800 maskinskrevne sider av et materiale på 200.000.

Med de tyske stenografers hjelp ble bruddstykkene ordnet og avskrevet i seks eksemplarer, originalene og fire kopier ble

sendt til Wiesbaden for bruk ved Nürnbergprosessene. En kopi havnet i biblioteket ved Pennsylvania universitet, en oversettelse til engelsk er i utdrag blitt utgitt og kommentert av historikeren professor *Felix Gibert* under titelen «Hitler directs his war» (Oxford University Press, 1950).

Ektheten er utvilsom, men det er beklagelig at disse, som en rekke andre, aktstykker ikke er offentliggjort i originalsprøget, det forringer deres vitenskapelige brukbarhet.

I en konferanse 20. desember 1943 (l.c.s. 75) nevnte Hitler muligheten av en allert landgang i Norge, større interesse har hans uttalelser om *Quisling* ved dennes siste besøk i Berlin.

I en konferanse 27. januar 1945 hvor bl. a. størrelser som *Göring*, *Guderian*, *Jodl* og *Keitel* var til stede, sa Hitler (l.c.s. 118):

«Jeg har enda en kjedelig oppgave i dag. Jeg må hypnotisere *Quisling* i dag, eller jeg vil la ham komme klokken 3 i morgen.» Henvendt til sin adjutant fra flyvåpenet, oberst *Nicolaus von Below*: «*Below*, undersøk om det er mulig. Jeg vil gjerne senere tale kort med utenriksministeren for å se om det er mulig å motta *Quisling* i morgen kl. 3, eller om det kan bli ordnet for ham å vente til slutten av krigen.

Det er en fryktelig historie. Han

er fullstendig skjør. Disse folkene har drevet ham fra sans og samling.»

I en note er tilføyd: «*Below* melder senere at *Quislings* besøk kan bli utsatt til i morgen, «en dag mer eller mindre betydde intet». Hitler bemerket at *Quisling* bare vil være altfor glad ved å kunne bli i Tyskland.»

Det viktigste sted lyder: «That is a terrible story. He is completely crazy. Those people have driven him out of his mind.» Her er det særlig ønskelig å få rede på den tyske ordlyd: «Skjør» er en dempet oversettelse av «crazy». Med «those people» sikter Hitler sannsynligvis til den norske motstandsbevegelse.

Hvordan hadde Hitler fått dette inntrykk av *Quisling*? Hadde de alt hatt en samtale eller bygget Hitler på et referat? *Terboven* var to timer etter *Quisling* kommet til Berlin, sannsynligvis for å passe på og motarbeide ham.

Ernst Züchner som var skandinaviske referent i Propagandaministeriet i Berlin, uttalte i en erklæring i juni 1945 (*Quisling*sakens trykte dokumenter s. 603):

«Også Hitlers senere holdning viser at han lenge folte seg takknemlig mot *Quisling* og beskyttet ham, også mot *Terboven*. Imidlertid ble *Quislings* stilling etter hvert

svakere. Da Quisling i midten av 1944 hadde vært hos Hitler, uttalte således denne da Quisling var gått: «Man muss ja diese Gummi-schweinchen ab und zu wieder aufpusten, damit sie stehen bleiben.» Han tenkte herved ikke bare på Quisling, men også på Mussert og andre quislinger. Dette har jeg hørt av dr. Klein.»

Züchner hadde altså ikke selv hørt dette, men det stemmer godt med uttalelsen 27. januar 1945 at Hitler måtte «hypnotisere» Quisling.

To unge nordmenn som stod i nær forbindelse med Quisling under oppholdet i Berlin, har gitt meg fyldige muntlige og skriftlige opplysninger.

Quisling hadde to møter med Hitler og fremholdt sine ønskemål (offisiell fredsslutning mellom Norge og Tyskland, oppløsning av all tysk siviladministrasjon, tilbaketrekning av Sicherheitsdienst og Gestapo, ambassadører i stedet for Reichskommissar m. m.), men han oppnådde lite og var meget nedstemt etter det siste møtet, klaget over at *nå hadde også Hitler brutt sitt ord til ham og nordmennene.*

Den offisielle meddelelse fra Hitlers hovedkvarter 28. januar 1945 (Quislingsaken s. 566) var naturligvis meget velvillig: de hadde hatt «en tillitsfull og hjertelig samtale. Det ble oppnådd fullstendig overensstemmelse og oppriktig forståelse» osv. Der Führer bekreftet på ny sitt løfte i 1943 om gjenopprettelse av Norges fulle frihet og selvstendighet etter krigen. Quisling var ledsaget av «sendemann» Støren.

Finnes det i Størens papirer

noen opplysning om møtet? Quisling selv gav en rosa-färvet skildring i sin forklaring i lagmannsretten 7. september 1945 (l.c.s. 347):

«Hitler nærte fra første stund av meget stor sympati for meg, og han bevarte den til siste stund. Jeg behøver ikke å fortelle hva han sa til meg da vi tok avskjed med hverandre. Det er hemmeligheter som skal gå i graven med meg. Men å komme her og ville fortelle meg at jeg var en Gummi-schweinchen som man skal blåse opp, behøver man ikke å gjøre — — — Det er skammelig løgn. Hitler nærte den dypeste respekt for meg, en stor aktelse for meg nettopp fordi jeg varetok mitt lands interesser på den måte som jeg gjorde.»

Quisling hadde selvfølgelig ikke rede på den sondering utenriksminister Ribbentrop lot dr. *Weissauer* foreta i Oslo i mai 1942 om å få Quisling og hans regjering avløst av patriotiske nordmenn. Forslaget ble avvist (*Ferdinand Schjelderup* «På bred Front» s. 234 fig.). Dette var bare 3½ måned etter «statsakten» på Akershus 1. februar 1942 da Quisling ble «ministerpresident». Ribbentrop ville ikke kunnet gjennomføre en slik plan uten Hitlers samtykke.

Quisling var ikke en menneskekjenner, han loddet ikke Hitlers dype amoralske troløshet, hans skildring av deres siste møte må allikevel, i beste fall, skyldes erindringsforfalskning. Det hadde ikke samme sødme som det første møte i desember 1939 mellom skoleduksen Quisling og skolefuksen Hitler.

Johan Scharffenberg.

Morgenbladet 27/3.19